

Initiativer på videregående VEU

Regeringen har som mål, at flere faglærte skal have en videregående uddannelse. Det gælder hele vejen rundt i uddannelsessystemet.

Der er stor forskel på efter- og videreuddannelsesaktiviteten på de forskellige områder. Aktiviteten inden for merkantil voksen- og efteruddannelse er på et tilfredsstillende niveau, mens der er meget begrænset aktivitet inden for deltidsuddannelser rettet primært mod brancher med medarbejdere med teknisk baggrund, herunder virksomheder på det produktionsrettede område. Personer med en teknisk erhvervsuddannelse, herunder fx smede og murere, har således forholdsvis ringe efteruddannelsesmuligheder, og aktiviteten på det tekniske område er samtidig meget begrænset. Den lave aktivitet på området indikerer, at der her kan være brug for en særlig indsats for at skabe en tradition for videreuddannelse blandt disse grupper.

Sigtet med udmøntningen af VEU-puljen er bl.a. at understøtte et højere kvalifikationsniveau i arbejdsstyrken og bidrage til at fastholde højproduktive industrivirksomheder i Danmark. Fokus er derfor særligt på udvikling af VEU-aktivitet primært rettet mod det tekniske og produktionsrettede område og tilgrænsende områder, idet regeringen med vækstpakken har et særligt fokus på at styrke og bevare Danmark som produktionsland.

Der lægges derfor op til en række initiativer for at styrke det videregående voksen- og efteruddannelsesområde målrettet disse områder, *jf. boks 1*.

Boks 1

Oversigt over underinitiativer

- 3.1. Bedre muligheder for akademiuddannelse.
- 3.2. Bedre adgang til videregående VEU for faglærte.
- 3.3. Adgang til åben uddannelse for faglærte på det kunstneriske og maritime område.
- 3.4. Bedre information om faglærtes uddannelsesmuligheder.
- 3.5. Faglærtes økonomiske tilskyndelse til uddannelse styrkes.

3.1. Bedre muligheder for deltagelse i akademiuddannelse

Der er ikke i dag en udbredt tradition for videreuddannelse af faglærte på videregående niveau – især ikke inden for det tekniske og produktionsrettede område. Derudover er der en række konkrete barrierer i forhold til både udbud og efterspørgsel. Der igangsættes derfor et *udviklingsprogram*, der har til formål at håndtere barrierer på både udbuds- og efterspørgselssiden.

Formålet med udviklingsprogrammet er at imødekomme regeringens vision om at forbedre dansk konkurrenceevne ved at øge arbejdsstyrkens kvalifikationer bl.a. gennem mere og bedre voksen- og efteruddannelse.

Programmet målrettes et løft af faglærte til akademniveau. Akademiuddannelserne er deltidsuddannelser på samlet op til tre års varighed for en hel uddannelse, men kan følges i adskilte mindre moduler. Adgang kræver to års erhvervserfaring.

Der nedsættes en midlertidig rådgivende referencegruppe bestående af repræsentanter fra institutionerne og arbejdsmarkedets parter. Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser, der i dag rådgiver uddannelses- og forskningsministeren om bl.a. udviklingen af uddannelserne, indstiller medlemmer til referencegruppen, der skal rådgive om implementeringen af udspillet initiativer. UFM er sekretariat for referencegruppen. Referencegruppen nedsættes i umiddelbar forlængelse af den politiske aftale og fungerer indtil udgangen af 2015.

Programmet udrulles i to faser:

- *En fokuseret kortlægning af arbejdsmarkedets behov.* Kortlægningen udføres af et fagpanel sammensat af repræsentanter fra uddannelsesinstitutionerne, arbejdsmarkedets parter og evt. relevante ministerier. Fagpanelet sammensættes efter rådgivning fra referencegruppen. Arbejdet skal være afsluttet inden oktober 2014.
- *Udvikling og implementering af nye uddannelsesstilbud.* Institutionerne udarbejder - efter rådgivning fra referencegruppen - forslag til en række nye akademiuddannelser med afsæt i kortlægningen, herunder fokuseres på hele uddannelser, moduler mv. samt oplæg til mere fleksible tilrettelæggelsesformer navnlig på det tekniske område. Arbejdet skal være afsluttet inden 1. december 2014.

Kortlægningen skal med udgangspunkt i arbejdsmarkedets behov fokusere på to spor:

1. Et *kompetencespor*, hvor behovet for nye uddannelser, relevante moduler og kurser afdækkes på navnlig det tekniske område. Samtidig fokuseres på tilrettelæggelsesformer, herunder fjernundervisning og forskellige former for netbaseret uddannelsesudbud på VEU-området.
2. Et *barrierespor*, hvor årsagerne til den lave aktivitet, herunder manglende information om uddannelsesmulighederne mv., afdækkes.

Danske Erhvervsakademier har i regi af Udviklingsrådet allerede nedsat en række arbejdsgrupper med deltagere fra erhvervsakademierne, der skal se på mulighederne for at udvikle nye tekniske akademiuddannelser og fagmoduler inden for fire hovedområder:

1. Energi, klima og miljø (energioptimering og energigenerering).
2. IT og softwareudvikling.
3. Højteknologisk industriel produktion f.eks. automatisering, materialeteknologi, vedligehold og produktudvikling.

4. Procesindustriel produktion (fx medicinal, fødevarer og anden kemisk produktion).

Der lægges op til, at kortlægningsarbejdet sker inden for rammerne af disse fire hovedområder, samt følgende øvrige områder:

5. Bygge og anlæg.
6. Produktionsforberedelse, produktion og produktionsopfølgning.
7. Teknik.
8. Øvrige eksportorienterede brancher.

Udviklingsprogrammet vil bygge videre på eksisterende erfaringer samt understøtte og løfte igangsatte initiativer i sektoren.

Den konkrete udvikling af nye modulopbyggede akademiuddannelser, og nye moduler i eksisterende uddannelser, foretages af uddannelsesinstitutionerne på sædvanlig vis, herunder inddrages de faglige fællesudvalg. Med de nye uddannelser skal mulighederne for at tage dele af en hel uddannelse styrkes, ligesom der generelt skal mere fokus på fleksible tilrettelæggelsesformer, herunder fjernundervisning, smart learning mv. på alle voksen- og efteruddannelsestilbud på akademiniveau.

For at sikre udvikling og implementering af nye uddannelsestilbud på akademiniveau indgås der i forbindelse med udviklingsprogrammet forpligtende aftaler mellem Uddannelses- og Forskningsministeriet og involverede uddannelsesinstitutioner om gennemførelse af projektet.

I det omfang der udvikles fagmoduler inden for eksisterende uddannelser, vil uddannelserne kunne udbydes primo 2015, da der alene er krav om ministeriel godkendelse af modulerne. I aftalen indlægges et måltal for udvikling af mindst [30-40] nye moduler på akademiuddannelser inden for det tekniske område, som senest skal udbydes ultimo 2015.

3.2. Bedre adgang til videregående VEU for faglærte

Adgangskrav og udsigten til at skulle gennemgå og betale for uddannelsesdele, hvor den uddannelsessøgende allerede har kompetencer fra praktisk erfaring, kan udgøre en barriere for, at faglærte søger videregående uddannelse. Derudover kan nogle faglærte mangle generelle studiekompetencer eller specifikke færdigheder for at kunne påbegynde en uddannelse. Det kan derfor overvejes, at:

- Forbedre uddannelsesinstitutionernes muligheder for at modtage tilskud til realkompetencevurderinger i forbindelse med optag af faglærte på videregående efteruddannelse.
- Sænke deltagerbetalingen på de indledende kurser til de tekniske akademiuddannelser midlertidigt for at understøtte øget aktivitet.

Realkompetencevurderinger har til formål at sikre en individuel kortlægning af de kvalifikationer faglærte har opnået på arbejdsmarkedet. Vurderingerne kan bl.a. bidrage til at afdække, om den enkelte besidder de nødvendige kvalifikationer til at få adgang til videregående efteruddannelse, som de ellers ikke vil have direkte adgang til via deres uddannelsesniveau. Derudover kan en realkompetencevurdering medvirke til at sikre en kvalificeret afkortning af uddannelsestiden for faglærte, der i forvejen har opnået kompetencer, som svarer til mål for dele af en efteruddannelse.

Der foretages kun 50 årlige realkompetencevurderinger på det videregående område. Det skal bl.a. ses i sammenhæng med, at der alene ydes tilskud til realkompetencevurderinger, hvor den enkelte får godskrevet mindst 10 ECTS-point. Tilskudsmuligheden til uddannelsesinstitutionernes brug af realkompetencevurderinger udvides derfor, så institutionerne også kan modtage tilskud, hvis personen får godskrevet mindre end 10 ECTS-point.

Det skal endvidere sikres, at uddannelsesinstitutionerne foretager de relevante realkompetencevurderinger, så faglærte ikke påkræves at gennemføre dele af et uddannelsesforløb, hvor den pågældende allerede besidder kompetencer.

Manglende studiekompetencer eller manglende viden på et specialiseret område kan ligeledes være en barriere for faglærtes adgang til videregående uddannelse. Der er i dag mulighed for at tage korte (5 ECTS) indledende kurser til akademiuddannelserne i bl.a. teknisk matematik og generel studieteknik. Det kan overvejes midlertidigt at sænke deltagerbetalingen for korte indledende kurser, som skal bruges til at opfylde betingelserne for deltagelse i de tekniske akademiuddannelser. Det kan fx være indledende teknisk matematik, indledende kemi og evt. indledende studieforberedelse og metode. Sigtet er at hjælpe uddannelserne godt i gang og mindske evt. kompetencemæssige barrierer for målgruppen.

3.3. Adgang til åben uddannelse for faglærte på det kunstneriske og maritime område

Der lægges op til at give de maritime og kunstneriske uddannelsesinstitutioner mulighed for at udbyde videregående uddannelser for faglærte efter lov om åben uddannelse på alle uddannelsesområder. Sigtet er at styrke faglærtes muligheder for deltidsuddannelse inden for disse områder.

De maritime og kunstneriske uddannelsesinstitutioner er bl.a. af historiske årsager i dag ikke omfattet af lov om åben uddannelse. Det betyder fx, at uddannelsesstilbud på området ikke vil kunne give adgang til SVU. Det har været en barriere for udviklingen af efter- og videreuddannelsesområdet inden for disse uddannelser, ligesom det har været hæmmende for deltagelse i de efter- og videreuddannelser, der findes på områderne.

Det er forventningen, at efter- og videreuddannelse for faglærte til videregående niveau inden for det maritime område bl.a. kan gavne bygge- og anlægsbranchen samt ”det blå Danmark” og gøre det lettere for fx maskinmestre at få efteruddannelse med henblik på at opnå nye certificeringskrav. På det kunstneriske område forventes forslaget at sætte gang i udvikling af efter- og videreuddannelser målret-

tet produktion og produktudvikling inden for fx tekstilindustrien og industrielt design.

3.4. Bedre information om faglærtes uddannelsesmuligheder

Manglende kendskab til muligheder og gevinster ved efter- og videreuddannelse på videregående niveau kan udgøre en barriere for faglærtes deltagelse i videreuddannelse. Der kan på den baggrund afsættes midler til at gennemføre en informationskampagne med rådgivning fra den nedsatte referencegruppe og i tæt samspil med arbejdsmarkedets parter og evt. i samarbejde med Studievalg.

Der lægges op til, at informationskampagnen sammentænkes med udrulningen af erhvervsuddannelsesreformen, som bl.a. har som mål at tydeliggøre, at erhvervsuddannelserne foruden at være erhvervskompetencegivende også giver adgang til uddannelse på videregående niveau.

Kampagnen målrettes tre modtagergrupper: 1) små og mellemstore virksomheder i produktionssektoren og ansatte inden for disse, 2) Studievalg og uddannelsesvejledere på virksomhederne samt 3) de uddannelsesinstitutioner, som er relevante i forhold til øget anvendelse af realkompetencevurdering.

3.5. Faglærtes økonomiske tilskyndelse til uddannelse styrkes

For at hjælpe de nye uddannelser på det tekniske område godt i gang og understøtte aktivitetsudviklingen lægges der op til midlertidigt at øge faglærtes tilskyndelse til at deltage i uddannelserne gennem en styrkelse af de økonomiske incitamenter. Nedsættelsen af deltagerbetalingen omfatter eksisterende og navnlig de nye uddannelser/moduler på det tekniske område, men kan også udbredes til andre områder, som bidrager til at understøtte Danmark som produktionsland, hvis det vurderes, at der kan være behov for at understøtte aktiviteten i en periode. Uddannelserne kan placeres på en positivliste, *jf. appendiks.*

Derfor forhøjes taxametertilskuddet til deltidsuddannelser på det tekniske område med op mod ca. 25.000 kr. pr. årselev i perioden 2015-2019 med henblik på, at deltagerbetalingen skal nedsættes. Der fastsættes et loft for ordningen, så udgifterne ikke kan overskride en fastsat ramme. Tilskudsforhøjelsen kan justeres efter aktiviteten. Hvis aktiviteten stiger mere end forventet, kan tilskuddet således nedsættes, mens tilskuddet kan hæves, hvis der fortsat er lav aktivitet på det tekniske område. Der skal udarbejdes en konkret model herfor.

Forslaget skal også ses i sammenhæng med, at deltagerbetalingen i dag ligger på ca. 40.000-150.000 kr. pr. årsværk afhængigt af fag og område. Det er noget højere end på erhvervsuddannelses-niveau (AMU mv.), hvor deltagerbetalingen ligger mellem ca. 24.000-50.000 kr. pr. årselev. AMU tilgodeser dog både ufaglærte og faglærte.

Tidligere undersøgelser har vist, at økonomien er en barriere for faglærtes deltagelse i uddannelse på videregående niveau. Der må endvidere imødeses en vis usikkerhed blandt virksomheder og faglærte, om det konkrete udbytte forbundet med at gennemføre et forløb på en af de kommende nye videregående uddannel-

ser inden for det tekniske område. En midlertidig nedsættelse af deltagerbetalingen på akademiuddannelser inden for det tekniske område skal hjælpe de nye uddannelser godt i gang og skabe en kultur for faglærtes videregående efteruddannelse på det tekniske område.

Deltagerbetalingen på videregående VEU fastsættes i dag af den enkelte institution, hvilket giver institutionerne mulighed for at tilrettelægge VEU-udbuddet fleksibelt og målrettet de studerendes behov, eks. små hold, flere undervisningstimer, net-baseret undervisning mv.

Princippet fastholdes, men Uddannelses- og Forskningsministeriet vil føre løbende tilsyn med, at de forhøjede taxametertilskud omsættes til lavere deltagerbetaling. Tilsynet vil bl.a. ske ved, at der forud for initiativets implementering indsamles deltagerbetalingspriser på de omfattede moduler fra samtlige institutioner. Ministeriet kontrollerer efterfølgende de faktiske niveauer for deltagerbetaling. Viser der sig tilfælde, hvor takstforhøjelserne ikke er kommet de studerende direkte til gode, vil der blive indført skærpet kontrol med prisfastsættelsen på konkrete udbud.

Den skærpede kontrol vil indebære, at beregningsgrundlaget for deltagerprisen indkaldes for konkrete udbud. Institutionen vil således skulle redegøre for fastsættelse af prisen herunder, at den er fastsat under hensyntagen til det forhøjede tilskud. Kontrollen vil endvidere medføre en løbende dialog med institutionerne og muligheden for formel påtale fra Styrelsen for Videregående Uddannelser.

Konkret afsættes en reserve på § 19, som udmøntes årligt i taksterne på de omfattede uddannelser. Hvis institutionerne ikke i tilstrækkelig grad har reduceret deltagerbetalingen vil reserven fremadrettet blive udmøntet som puljemidler, hvor tilskuddet til lavere deltagebetaling udbetales/refunderes til deltageren frem for at blive omsat i taksterne. Der er med initiativet afsat midler til øget kontrol af prisfastsættelsen.

Økonomi

Det skønnes foreløbigt og med væsentlig usikkerhed, at initiativerne fuldt indfaset vil øge aktiviteten på videregående VEU på det tekniske område med ca. 20.000 kursister årligt svarende til ca. 3.000 årsstuderende i 2015-2020 og indebære merudgifter på i alt ca. 357 mio. kr. i 2014-2020, *jf. tabel 1.*

Tabel 1**Økonomiske konsekvenser**

Mio. kr., 2014-pl.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	I alt
3.1. VEU på det tekniske område, heraf:	2	12	15	15	8	8	5	65
- <i>Udviklingsprogram¹⁾</i>	2	5	1	1	0	0	0	9
- <i>Meraktivitet på nye uddannelser</i>	0	7	14	14	8	8	5	56
3.2. Bedre adgang til videregående VEU	0	2	4	4	4	4	4	19
3.3. Adgang til åben uddannelse	0	4	4	4	4	4	0	20
3.4. Bedre information	0	2	2	2	0	0	0	6
3.5. Økonomisk tilskyndelse til uddannelse:	0	26	52	52	52	52	11	247
I alt	2	46	77	77	68	68	20	357

¹⁾: Heraf er afsat 1 mio. kr. til evaluering i 2016 og 1 mio. kr. i 2017.

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Appendiks: Uddannelser, som omfattes af lavere deltagerbetaling

Følgende forløb foreslås omfattet af den lavere deltagerbetaling:

Korte indledende kurser

Listen omfatter indledende kurser, der anvendes til at opfylde betingelserne for deltagelse i ovenstående akademiuddannelser.

- Indledende teknisk matematik
- Indledende kemi
- Evt. Indledende studieforbereelse og metode

Eksisterende uddannelser

Listen omfatter deltidsuddannelser, der allerede udbydes, og som primært retter sig mod det tekniske og produktionsrettede område, samt i relevante tilgrænsende servicesektorer.

Akademiuddannelser:

- Akademiuddannelsen i energiteknologi.
- Akademiuddannelsen i innovation, produkt og produktion.
- Akademiuddannelsen i laboratorie- og bioteknologi.
- Akademiuddannelsen i informationsteknologi.
- Akademiuddannelsen i hygiejne og rengøring.
- Akademiuddannelsen i international transport og logistik.

Hvis det med udgangen af 2015 viser sig, at aktivitetsniveauet på de eksisterende og nye navnlig tekniske uddannelser ikke er steget som forudsat, kan det besluttes at udvide listen til også at omfatte en eller flere af følgende udvalgte akademiuddannelser inden for det merkantile område:

- Akademiuddannelsen i økonomi og ressourcestyring.
- Akademiuddannelsen i international handel og markedsføring.
- Akademiuddannelsen i kommunikation og formidling.

Nye uddannelser og moduler

Det fremgår af oplæg til udmøntning af VEU-puljen, at det foreslås, at der igangsættes et udviklingsprogram, hvori der indgår en kortlægning af behovet for nye uddannelser og moduler inden for rammerne af følgende fire hovedområder:

- Energi, klima og miljø, f.eks. inden for energioptimering/energirenovering.
- Højteknologisk industriel produktion, f.eks. inden for automatisering, materialeteknologi, vedligehold, produktudvikling.

- Procesindustriel produktion, f.eks. medicinal, fødevarer og anden kemisk produktion.
- IT og softwareudvikling.

Der lægges op til, at kortlægningsarbejdet sker inden for rammerne af disse fire hovedområder, samt følgende øvrige områder:

- Bygge og anlæg.
- Produktionsforberedelse, produktion og produktionsopfølgning.
- Teknik.
- Øvrige eksportorienterede brancher.